

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v dedičskej veci po poručiteľovi **V. V.**, naposledy bytom M., ktorý zomrel dňa X. bez zanechania závetu, vedenej na Okresnom súde Nové mesto nad Váhom pod sp. zn. 9 D 49/2008, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom z 30. júla 2010 č.k. 9 D 49/2008-127, takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom z 30. júla 2010 č.k. 9 D 49/2008-127 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nové Mesto nad Váhom uznesením z 30. júla 2010 č.k. 9 D 49/2008-127 určil všeobecnú hodnotu dedičstva vo výške 34 211,83 Eur, pasíva vo výške 15786,99 Eur a čistú hodnotu dedičstva vo výške 18 424,84 Eur. Schválil dohodu o vypořádání dedičstva, podľa ktorej sporožirový účet č. X., ŠS X., vedený v Slovenskej sporiteľni, a.s., Mestská pobočka Senica, ku dňu smrti poručiteľa, t.j. k 15. septembru 2001, so zostatkom vo výške 211,83 Eur, spolu s príslušenstvom a všeobecnú cenu členského podielu k družstevnému bytu v M., na ulici S., vedeného v O., v hodnote 34 000 Eur, (hodnota určená na základe dohody dedičov) nadobúda K. T. nar. X., dcéra poručiteľa v celosti s tým, že zároveň uhradza i pasíva dedičstva pozostávajúce z pohľadávky Okresného stavebného bytového družstva Senica (ďalej len O.), spočívajúcej v nedoplatku na nájomnom, neuhradenej faktúry č. X., nákladov na renováciu a opravu bytu, neuhradených penál, ku dňu 3. mája 2010, vo výške 15 786,99 Eur v celosti a podľa ktorej sa dedička K. T. zaviazala poskytnúť ustupujúcim spoludedičom J. V., S. V. a I. V. výplatu ich zákonného dedičského podielu vo výške $\frac{1}{4}$ zo zdedeného majetku ihneď po odpredaji bytu, najneskôr však do 3 dní,

zníženú o pasíva dedičstva, ktoré sú preukázané ku dňu prejednávania dedičstva a o ďalšie náklady súvisiace s odpredajom bytu a tiež poplatky za služby spojené so zdedeným bytom. Rozhodol o odmene a náhrade hotových výdavkov súdneho komisára a o zaplatení súdneho poplatku. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol, že dedičia prítomní na pojednávaní 8. júna 2010, uzatvorili dohodu o vyporiadaní dedičstva v znení uvedenom vo výroku rozhodnutia, ktorej základom bola dohoda dedičov o všeobecnej cene členského podielu k družstevnému bytu v sume 34 000 Eur, dohoda o výške pohľadávky uzavretej medzi zástupcami O. a dedičom S. V. zo 4. februára 2010 a dohoda, že celý predmet dedičstva nadobudne K. T. s povinnosťou vyplatiť ustupujúcich dedičov. Keďže táto dohoda dedičov neodporuje zákonu ani dobrým mravom, v zmysle § 175q ods. 1 písm. c/ O.s.p. ju schválil.

Proti tomuto uzneseniu okresného súdu, na podnet dedičky K. T. podal včas mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol napadnuté rozhodnutie okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedol, že z vykonaného dokazovania vyplýva, že poverená notárka Mgr. Eva Holčíková ako súdna komisárka a následne aj súd uznali do pasív dedičstva pohľadávku O. v celkovej výške 15 786,99 Eur pozostávajúcu zo sumy 431,92 Eur ako nedoplatok na nájomnom do X.; zo sumy 9 972,43 Eur ako nedoplatok na nájomnom za obdobie od 16. septembra 2001 do 30. apríla 2010; zo sumy 21,48 Eur za neuhradenú faktúru č. X. v roku 2006; zo sumy 1 088,08 Eur ako nákladov na renováciu bytu v roku 2006 a zo sumy 4 273,08 Eur za neuhradené penále. Je teda zrejmé, že do vyporiadania dedičstva bola zahrnutá, okrem aktív dedičstva a dlhov poručiteľa, ktoré prešli na dedičov jeho smrťou, aj pohľadávka O. súvisiaca s družstevným bytom vzniknutá za obdobie od 16. septembra 2001 do 3. mája 2010, teda pohľadávka vzniknutá po smrti poručiteľa. Takáto pohľadávka však nepatrí do dedičstva, keďže dedičstvom je majetok poručiteľa v čase jeho smrti, vrátane dlhov poručiteľa. Dlhom zaťažujúcim dedičstvo nie je nedoplatok nájomného za byt poručiteľa a úhrady za plnenia poskytované s užívaním (neužívaním) tohto bytu, ak vznikol za dobu od smrti poručiteľa do vyporiadania dedičstva. Tieto dlhy nepatria do dedičstva po poručiteľovi a veriteľ si ich mal uplatniť mimo konania o dedičstve. Ak napriek tomu súd na túto pohľadávku pri vyporiadaní dedičstva prihliadol, ide o postup nesprávny, nemajúci oporu v zákonných ustanoveniach (§ 175o ods. 1 O.s.p. v spojení s § 470 ods. 1 a § 482 ods. 2 OZ). Okrem toho uviedol, že zo súdneho spisu nevyplýva, že by K. T. uznala výšku pohľadávky O. pred súdnou komisárkou dňa 26. mája 2010, navyše v takej výške, ako bola premietnutá do súdneho rozhodnutia.

Rozhodnutie okresného súdu tak podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dedič S. V. vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že dlh mohol vzniknúť po poručiťovi jedine do jeho smrti. Túto skutočnosť namietal aj v dedičskom konaní, no súd jeho pripomienky nevzal do úvahy. Žiadal, aby sa celé konanie obnovilo a aby súd rozhodol spravodlivo.

Ostatní dedičia sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.) na dovolacom súde v určenej lehote (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnuté uznesenie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Podľa § 175m O.s.p. súd zistí poručiťov majetok a jeho dlhy a vykoná súpis aktív a pasív. Tým nie sú dotknuté ustanovenia § 175k ods. 3 a § 175l ods. 1 druhej vety.

Podľa § 175o ods. 1 O.s.p. na podklade zistenia podľa § 175m určí súd všeobecnú cenu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predĺženia v čase smrti poručiťa. Za všeobecnú cenu majetku určí súd sumu zhodne tvrdenú účastníkmi; ak sú tvrdenia rozdielne, vykoná súd na jej zistenie potrebné dôkazy. Ustanovenie § 136 sa použije primerane.

Podľa § 175q ods. 1 písm. c/ O.s.p. súd v uznesení o dedičstve schváli dohodu o vypořadání dedičstva alebo dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov.

Podľa § 460 OZ dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiťa. Dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiťa a za poručiťove dlhy, ktoré na neho prešli poručiťovou smrťou (§ 470 ods. 1 OZ).

Podľa § 482 ods. 1, 2 OZ ak je viac dedičov, vypořadajú sa na súde medzi sebou o dedičstve dohodou. Ak dohoda neodporuje zákonu alebo dobrým mravom, súd ju schváli.

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že správne zistenie poručiteľovho majetku a jeho dlhov je v konaní o dedičstvo východiskom pre vyhotovenie súpisu aktív a pasív dedičstva, pre určenie všeobecnej ceny majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva a predovšetkým pre samotné rozhodnutie o dedičstve.

Občiansky zákonník vychádza pri úprave dedenia zo zásady univerzálnej sukcesie, podľa ktorej dedič smrťou poručiteľa vstupuje do jeho majetkovoprávných vzťahov v celej ich šírke, to znamená, že nielen do práv ale i povinností poručiteľa, ktoré nezanikli jeho smrťou. Dedičstvo teda tvoria nielen všetky veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré v okamihu smrti patrili poručiteľovi a ktoré jeho smrťou nezanikajú, ale aj dlhy poručiteľa. Pri zisťovaní poručiteľovho majetku, vrátane jeho dlhov, je zásadne rozhodujúci skutkový stav, aký tu bol v čase smrti poručiteľa. Pre zaradenie dlhu do pasív dedičstva je teda určujúce, či dlh v čase smrti poručiteľa existoval. Predmetom dedičstva (jeho vyporiadania) nemôže byť preto dlh, ktorý vznikol až po smrti poručiteľa. Dovolací súd súhlasí s generálnym prokurátorom v tom, že dlhom zaťažujúcim dedičstvo nie je nedoplatok nájomného za byt, ktorého nájomcom bol poručiteľ a úhrady za plnenia poskytované s užívaním (neužívaním) tohto bytu, ak vznikol za dobu od smrti poručiteľa do vyporiadania dedičstva. Dlhom patriacim do pasív dedičstva nemôžu byť ani pohľadávky vzniknuté síce v súvislosti s bytom, ktorého nájomcom bol poručiteľ, ale po jeho smrti. Takéto dlhy nepatria do pasív dedičstva po poručiteľovi a nemôžu byť ani predmetom dohody o vyporiadaní dedičstva. Ak sa napriek tomu stanú predmetom dohody o vyporiadaní dedičstva, ide o dohodu, ktorá odporuje zákonu a ktorú nemožno schváliť. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že dedičia (niektorí z nich) urobili prejav vôle, ktorým uznali pasíva dedičstva vzniknuté po smrti poručiteľa, resp. že jeden z dedičov uzatvoril s veriteľom dohodu o výške pohľadávky.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní správne uvádza, že v danej veci bola zaradená do pasív dedičstva pohľadávka O. v celkovej sume 15786,99 Eur, ktorá okrem iného pozostáva so sumy 9972,43 Eur ako nedoplatku na nájomnom za obdobie od 16. septembra 2001 do 30. apríla 2010, zo sumy 21,48 Eur za neuhradenú faktúru č. X. v roku 2006, zo sumy 1 088,08 Eur ako nákladov na renováciu bytu v roku 2006 a zo sumy 4 273,08 Eur za neuhradené penále. Je teda nepochybné, že do pasív dedičstva po poručiteľovi, ktoré sa stali predmetom dohody o vyporiadaní dedičstva, boli zaradené aj tie pohľadávky O. súvisiace s bytom poručiteľa, ktoré vznikli po smrti poručiteľa. Ide preto o dohodu, ktorá odporuje zákonu a ktorú nemožno schváliť. Ak napriek tomu okresný súd takúto dohodu o vyporiadaní

dedičstva v zmysle § 175q ods. 1 písm. c/ O.s.p. uznesením schválil, postupoval v rozpore so zákonom.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky teda opodstatnene podal mimoriadne dovolanie z dôvodov uvedených v § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie okresného súdu v zmysle § 243b ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

Dovolací súd nad rámec uvedeného poznamenáva, že z obsahu spisu nevyplýva prejav vôle dedičov smerujúci k uzavretiu dohody o všeobecnej cene členského podielu k družstevnému bytu v sume 34 000 Eur. Ani z dôvodov rozhodnutia okresného súdu nevyplýva, kedy mala byť takáto dohoda medzi dedičmi uzavretá. V tejto súvislosti dovolací súd dáva do pozornosti okresnému súdu, že v dohode o vyporiadaní dedičstva zo 7. decembra 2004 bola všeobecná cena členského podielu k družstevnému bytu stanovená sumou 256 970,-- Sk v zmysle znaleckého posudku znalca Ing. J. Londáka z 27. februára 2004 a že v spise sa nenachádza zápisnica o pojednávaní z 26. januára 2010, na ktorom mali prítomní dedičia uzatvoriť dohodu všeobecnej ceny členského podielu k družstevnému bytu na sumu 34 000 Eur. Okrem toho v schválenej dohode o vyporiadaní dedičstva je dedička K. T. povinná poskytnúť výplatu zákonného dedičského podielu, okrem iných, aj J. V. a I. V., hoci sa v dôvodoch rozhodnutia uvádza, že títo dedičia v svojich písomných vyhláseniach zo dňa 15. januára 2010 urobili prejav vôle, podľa ktorého sa vzdávajú svojich zákonných dedičských podielov v prospech dedičov bez náhrady. Okresný súd v dôvodoch svojho rozhodnutia nevysvetlil, ako hodnotil tieto prejavy vôle ustupujúcich dedičov a teda z akých dôvodov schválil dohodu o vyporiadaní dedičstva, ktorá tieto prejavy vôle ustupujúcich dedičov nezohľadňuje.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 2 : 1.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. augusta 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v. r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová

Odlíšné stanovisko sudcu JUDr. Rudolfa ĀirĀa

Podľa § 243b ods. 6 ObĀianskeho súdeho priadku (ďalej len „O. s. p.“) pripájam toto odlišné stanovisko k uzneseniu Najvyššieho súde Slovenskej republiky z 8. augusta 2012 sp. zn. 6 M Cdo 12/2011.

S väčšinouým rozhodnutím, ktorým bolo zrušené uznesenie okresného súde a vec vrátená na ďalšie konanie, nesúhlasím z týchto dôvodov:

V konaní o mimoriadnom dovolaní je dovolací súd povinný v prvom rade skúmať splnenie podmienok takéhoto konania. Ide o podmienky vyplývajúce z ustanovenia § 243e ods. 1 O.s.p., podľa ktorého ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súde alebo osoby poškodenej rozhodnutím súde zistí, že právoplatným rozhodnutím súde bol porušený zákon /§ 243f/, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súde mimoriadne dovolanie.

Citované ustanovenie vymedzuje (nad rámec podmienok konania v prvom stupni, odvolacieho konania a tiež konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch podávaných účastníkmi konania) ďalšie tri podmienky konania, ktorých splnenie zákon vyžaduje práve v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Prvou z týchto podmienok je okolnosť porušenia zákona právoplatným rozhodnutím súde, druhou požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a treťou nemožnosť dosiahnutia ochrany inými právnymi prostriedkami. Pretože všetky uvedené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní musia byť splnené súčasne, nedostatok ktorejkoľvek z nich bráni vecnému prejednaniu mimoriadneho dovolania.

Zastávam názor, že ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, no nebol úspešný. Požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu ako podmienka konania o mimoriadnom dovolaní nie je daná vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania v konaní predchádzajúcom podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku opomenul hájiť svoje práva najmä nepodaním

niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov, resp. ich oneskoreným podaním, hoci ich mohol účinne využiť.

Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti. Ak jeden z účastníkov občianskeho súdneho konania nevyužije svoje právo na účinné podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu, hoci mu v tom nebránili dôležité resp. závažné dôvody (čím realizuje svoje procesné dispozičné právo zdržať sa, resp. nevyužiť možnosť podať riadny či mimoriadny opravný prostriedok), právna istota druhého účastníka, spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie, nemôže byť narušená inštitútom mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora. V súvislosti s tým poukazujem na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp. zn. PL. ÚS 43/95, v odôvodnení ktorého sa okrem iného poukazuje na „Zásady civilného procesu na lepšie fungovanie justície“ prijaté Výborom ministrov Rady Európy v roku 1984, v ktorých sa odporúča, aby sa obmedzili najmä dozorové opravné prostriedky, čo sa týka najmä oprávnení generálnych prokurátorov. Tento cieľ sa naplňa predovšetkým možnosťou účastníkov konania podať proti rozhodnutiu súdu riadny opravný a prípadne aj mimoriadny opravný prostriedok.

Požiadavka na využití riadnych a prípadne aj mimoriadnych opravných prostriedkov samotným účastníkom vyplýva aj zo zásady, podľa ktorej každý si má strážiť svoje práva (*vigilantibus iura*). V riešení tejto otázky sa nestotožňujem so stanoviskom publikovaným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 36/2008, podľa ktorého podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho (a teda aj mimoriadneho) opravného prostriedku účastníkom konania. Uvedené stanovisko argumentujúce tým, že právna úprava výslovne nepodmieňuje podanie mimoriadneho dovolania využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania, neprihliada na výnimočnosť mimoriadneho dovolania a na výklad rešpektujúci vyššie uvedené právne princípy a zásady. Okrem toho nie je v súlade ani s názorom pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky vyjadreným v uznesení z 19. júla 2000 sp. zn. PL. ÚS 57/99, v ktorom ústavný súd zaujal stanovisko ku kritériám prípustnosti mimoriadneho dovolania. Vychádzajúc z výnimočnosti tohto opravného prostriedku ústavný súd v uvedenom rozhodnutí vyslovil názor, že kritériom akceptovateľnosti právnej úpravy mimoriadneho dovolania je, okrem iného, povinnosť vyčerpať iné, dostupné právne

(procesné) prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom opravnom prostriedku, že ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov (s výnimkou dovolania - § 243f ods. 2 písm. c/ O.s.p.) alebo také prostriedky nemala k dispozícii alebo jej bolo zákonnými prekážkami znemožnené využiť tieto právne prostriedky nápravy, a že oprávnenie generálneho prokurátora vzniká až vtedy, ak sa preukáže, že účastník tieto prostriedky buď nemal, alebo mal a bol s nimi neúspešný, prípadne objektívne prekážky mu znemožnili ich využitie. Pokiaľ Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo 4. februára 2009 sp. zn. I. ÚS 178/08 vychádzal z iného názoru /podľa ktorého generálny prokurátor je oprávnený napadnúť mimoriadnym dovolaním aj také právoplatné rozhodnutie okresného súdu, proti ktorému žiaden z účastníkov nepodal prípustný, teda riadny opravný prostriedok/, poukazujem na to, že naopak v rozhodnutiach sp. zn. I. ÚS 136/06, III. ÚS 331/06 a II. ÚS 19/08 považoval za ústavne relevantný právny názor, v zmysle ktorého požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu ako podmienka konania o mimoriadnom dovolaní nie je daná vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania opomenul účinne hájiť svoje práva najmä nepodaním niektorého z opravných prostriedkov.

V prejednávanej veci účastníčka dedičského konania K. T., namietajúca vo svojom podnete nesprávnosť uznesenia okresného súdu v dedičskej veci, nepodala proti nemu riadny opravný prostriedok, t. j. odvolanie. Nevyužila teda možnosť uplatniť tento účinný a efektívny prostriedok na ochranu svojich práv. Z obsahu spisu pritom nevyplývajú žiadne objektívne prekážky, ktoré by jej znemožnili využitie tohto opravného prostriedku. Nebola preto splnená podmienka konania o mimoriadnom dovolaní, a to že jeho podanie vyžaduje ochrana práv tejto účastníčky konania. Konanie o mimoriadnom dovolaní malo byť preto pre nesplnenie tejto podmienky zastavené.

V Bratislave 8. augusta 2012

JUDr. Rudolf Č i r ě , v.r.

sudca

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová